TRADUCEREA UNOR OPERE ARTISTICE DIN LITERATURILE UCRAINEANĂ ŞI RUSĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ / LA TRADUCTION DE CERTAINES ŒUVRES LITTÉRAIRES UKRAINIENNEs ET RUSSES DANS LA LANGUE ROUMAINE

Lora BOSTAN[1]

Rezumat: Datorită virtuţii necesităţii timpului, scrierea românească din regiunea Cernăuţi (în a doua jumătate a secolului al XX-lea) a continuat să-şi îndeplinească misiunea istorică şi culturală ca o literatură de rezistenţă şi un depozitar al identităţii etnice, inclusiv cea artistică. Arta traducerii a înflorit în Bucovina în anii '50 şi '60 ai secolului trecut (V. Leviţchi, M. Lutic, Gr. Crigan, I. Creţu, It Zegrea şi altele). Putem vorbi despre o şcoală de traducere în Bucovina de Nord în ceea ce priveşte interpretarea şi tradiţia. Cele mai bune traduceri au fost făcute de către Vasile Leviţchi şi Mircea Lutic din literatura ucraineană şi mondială (E. Grebinka, I. Franko, L. Ukrainka, P. Grabovski, O. Honciar, A. Tolstoi, F. Dostoevski şi alţii).

Cuvinte-cheie: şcoală de traducere, literatură de rezistenţă, identitate etnică, misiune culturală

Résumé : En raison de la vertu de la nécessité du temps, l'écriture roumaine de la région Tchernowitz (dans la seconde moitié du XXe siècle) a continué de accomplir sa mission historique et culturelle comme une littérature de résistance et un dépositaire de l'identité ethnique, y compris artistique. L'art de la traduction en Bucovine a fleuri dans les années 50 et 60 du siècle dernier (V. Levitchi, M. Lutic, Gr. Crigan, I. Cretu, IT Zegrea et autres). Nous pouvons parler d'une école de traduction dans la Bucovine du Nord en termes d'interprétation et de la tradition. Les meilleures traductions ont été faites par Vasile Levitchi et Mircea Lutic de la littérature mondiale et ukrainienne (E. Hrebinka, I. Franko, L. Ukrainka, P. Grabovski, O. Honciar, A. Tolstoi, F. Dostoïevski et d'autres).

Mots-clés : école de traduction, littérature de résistance, identité ethnique, mission culturelle

Scrisul românesc din nordul Bucovinei în virtutea necesităţii timpului, a continuat să-şi îndeplinească misiunea istorică şi culturală ca literatură de rezistenţă, ca depozitară a identităţii etnice, implicată celei artistice. După relativul dezgheţ cultural din anii '50 – '60 a urmat un mare îngheţ ideologic, timp în care în nordul Bucovinei, ca şi în alte părţi, a înflorit, fiind încurajată

[1] Universitatea Naţională „Yuriy Fedkovych", Cernăuţi, Ucraina, lorabostan4@gmail.com

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

oficial, arta, dar şi meseria traducerii (V. Leviţchi, M. Lutic, Gr. Crigan, I. Gheorghiţă, Z. Peniuc, I. Creţu, I. T. Zegrea ş. a.) În această perioadă nu a lipsit cu desăvârşire creaţia proprie, însă ea a fost plasată pe planul al doilea de către scriitorii bucovineni.

Actul traducerii nu este înţeles numai ca transmitere exactă a mesajului dintr-o limbă în alta, ci şi ca operă de artă – arta redării cuvântului, stilului, formei. Nu putem să nu recunoaştem valoarea ridicată a traducerilor din spaţiul bucovinean. Ele demonstrează o înaltă cultură filologică, o profundă cunoaştere a limbilor din care s-au făcut aceste traduceri şi a particularităţilor dialectale ale acesteia, o abordare creatoare a procesului de re-creare a originalului.

O realizare notorie în activitatea de traducător în limba română a clasicilor literaturilor ucraineană (I. Grebinka, I. Franko, L. Ukrainka, P. Grabovski) şi rusă (romanele *Învierea* de Lev Tolstoi, *Calvarul* de Al. Tolstoi, *Pădurea rusească* de Leonid Leonov) a elaborat Vasile Leviţchi.

La început, în anii '70 ai secolului al XX-lea, Vasile Leviţchi îşi orientează preferinţele de traducător îndeosebi spre proza ucraineană, care e mai apropiată de construcţia lui spirituală, de motivele centrale ale creaţiei sale poetice. Ne referim la textele lirico-epice, bogate în motive şi forme folclorice, în sensibilităţi cromatice şi desene peisagistice. Evident, nu se putea găsi un traducător mai versat (în limba română) pentru scriitorii din Ucraina de Vest (M. Stelmah, O. Kobâleanska, M. Ceremşina, V. Stefanik) decât un scriitor bucovinean care „avea la dispoziţie" construcţii paralele în limba română literară şi vorbită, în graiurile bucovinene. Vom recurge la câteva exemple.

M. Stelmah, de exemplu, este unul dintre prozatorii ucraineni, a cărui frază se caracterizează printr-o melodicitate deosebită. Ca materie epică, opera lui este complicată pentru traducere, deoarece una dintre caracteristicile esenţiale ale stilului său este fraza ritmică. Proza lui M. Stelmah e scrisă parcă în vers alb, are un colorit folcloric bogat şi o atmosferă surprinzătoare.

Traducătorul nu modifică textul primar cu nimic, el reproduce nuanţele stilistice ale limbii ucrainene literare, fapt menţionat şi în articolul Argentinei Cupcea-Josu *Traducerea – eveniment artistic*[2].

Iată câteva fragmente de text în cele două limbi:

В тебе, вітрогоне, гляди, хватить розуму і до неї допостить[3]/
Un fluieră vânt ca tine, cu mintea ta are să ajungă şi la ea[4]/
Та недарма кажуть: дасть бог купця, а дідько розгудзя
Dar nu degeaba se spune: una vrea omul şi alta dă Domnul

[2] A. Cupcea-Josu, *Traducerea – eveniment artistic*, Nistru, 1973, nr. 9, pp. 124-136.
[3] M. Стельмах, *Гуси – лебеді летять. Щедрий вечір*, Київ, Веселка, 1975, p.260.
[4] M. Stelmah, *Trec în stoluri lebede*, trad. de V. Leviţchi, Chişinău, CM 1972, p.33

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

În unele cazuri nu se caută echivalentul în limba română al unităţii frazeologice, ci se recurge la traducerea „mot-à-mot". Pe alocuri întâlnim reduceri de text, omisiuni de cuvinte care fac să se piardă puţin semnificaţia asociativă a fragmentului tradus, dar aceasta nu diminuează calitatea versiunii, în general.

Interpretând textul lui M. Stelmah, traducătorul îşi propune o maximă fidelitate faţă de opera lui, atât în planul conţinutului, cât şi în aspectele formale. Succesul i-a fost asigurat, în mare măsură, şi prin păstrarea ritmului în frază.

Un autor şi mai dificil pentru transpunere este M. Ceremşina. În epicul său se întâlnesc multe particularităţi regionale, fiind vorba de spaţiul Ucrainei Subcarpatice. Acestea fac să fie destul de dificilă receptarea textului (chiar şi pentru cititorul ucrainean, dacă este din altă parte a ţării).

O variantă adecvată textului de origine se putea crea numai cu o condiţie: cunoaşterea graiurilor şi a mediului de viaţă al huţulilor, precum şi a relităţilor istorice şi etnografice. Nuvela *Святий Миколай у гарті* a fost tradusă în limba rusă de V. Hosels *Святой Николай под арестом*. Un singur cuvânt (*гарт*) tradus incorect (*под арестом*) aproape că schimbă sensul operei. Traducătorul român găseşte însă, echivalentul cu mare precizie *Sfântul Nicolae sub sechestru*; la fel se întâmplă şi cu termenul *цісар* (în ruseşte a fost tradus *царскую касу*, în loc de *casa Cezarului*, cum apare în limba română).

Topica frazei lui M. Ceremşina e apropiată de cea a limbii române literare, dar mai ales a celei vorbite de prin părţile Storojineţului şi în regiunea Transcarpatică. Acest fapt l-a determinat pe traducătorul român să nu intervină în text, să nu-l „redacteze", ci să-i păstreze coloritul local. Umorul fin al prozatorului ucrainean are deseori o corespondenţă precisă în versiunea românească *Я дома, прошу ласки*[5] – *Îs acasă, mărogel*[6]. Dacă s-ar fi recurs la înlocuirea cuvântului *mărogel* cu *poftim*, s-ar fi pierdut o bună parte din sensul semantic şi chiar mai mult – trăsătura esenţială a personajului – serviabilitatea (accentuată la maximum în textul de origine).

O etapă nouă în activitatea poetului traducător poate fi considerată cea a traducerilor unor mari scriitori ruşi: Lev Tolstoi, An. Ivanov, Alexei Tolstoi.

Prima traducere bucovineană a romanului *Învierea* de L. Tolstoi a fost efectuată în 1901 de către V. Simovici, în limba ucraineană. Peste 70 de ani, aceeaşi operă apare într-o altă haină lingvistică şi demonstrează gradul de perfecţionare a acestui gen de activitate literară. Meritul traducătorului român constă în înţelegerea personalităţii, a facturii intelectuale a autorului.

La fel de valoroasă a fost şi traducerea romanului *Pădurea rusească* de L. Leonov, realizată de V. Leviţchi (1977). Autorul textului tradus reuşeşte să fixeze imaginea spiritului rusesc pătrunzând în substratul autohton şi în cel de-

[5] М. Черемшина, Карби, Київ, Дніпро, 1968, p. 44.

[6] M. Ceremşina, *Răbojuri*, trad. de V. Levițchi, Chişinău, CM, 1974, p.42.

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

al doilea plan liric prin diapazonul mijloacelor lingvistice, prin vorbirea degajată, prin stilul patetico-ştiinţific. În versiunea românească, cuvintele sunt tot atât de vii şi pline de viaţă ca şi în proza lui L. Leonov. Cu siguranţă se poate afirma că măiestria traducătorului atinge cel mai înalt nivel în re-crearea şi respectarea structurii frazei din textul de origine.

Traducerea este arta care necesită un deosebit simţ al măsurii, în primul rând în ceea ce priveşte redarea prin intermediul unei alte limbi a coloritului naţional al originalului.

Se ştie că A. Fedorov, cunoscutul teoretician al traducerii, considera că o traducere adecvată îmbogăţeşte limba maternă, introducând în plan ideatic ceva nou, original şi în acelaşi timp păstrează impresiile produse de textul iniţial[7]. Această modalitate de traducere nu are însă o aplicabilitate universală, deoarece există o serie de proverbe şi zicători, a căror traducere nu păstrează caracterul aforistic din limba originalului.

În opinia noastră o atenţie deosebită se cuvine a fi acordată în primul rând traducerilor efectuate de M. Lutic din limba ucraineană. Ne vom opri asupra câtorva traduceri semnificative care-i aparţin acestui scriitor bucovinean.

Una dintre cele mai cunoscute reuşite artistice a fost traducerea romanului lui Oles Honciar *Циклон – Ciclonul*[8]. Putem remarca că traducătorul a pătruns în profunzimea originalităţii poeticii lui O. Honciar, descoperind corespondenţele cele mai potrivite pentru redarea în limba română a realismului poetic al romanului. El a transmis cititorului forţa şi energia cuvântului, ritmicitatea descrierilor şi caracterul aforistic al limbii autorului. Stăpânind cu abilitate mijloacele de re-creare a dialogurilor şi strălucitoarelor peisaje, a caracteristicilor de limbaj ale personajelor, M. Lutic a îmbogăţit literatura româna printr-o astfel de operă, în care se îmbină scene cu accente filosofice şi entuziasmul publicistic. Însă în niciuna dintre recenzii nu s-a realizat o analiză concretă a traducerii.

Referindu-ne la măiestria traducătorului, observăm că ea se manifestă în capacitatea de a descoperi (sau chiar de a crea) acele echivalente lexicale care pot să transmită coloritul stilistic al originalului şi, în acelaşi timp, într-o măsură nesemnificativă, se deosebesc de acesta (adică sunt receptate ca îmbinări caracteristice limbii române).

[…] *Вогонь печі дає дзвінкість, вогонь душі дає красу.*[9]

[…] *de la foc – zvon de joc, de la olar – frumuseţe şi har.*[10]

Холодна Гора великоока.

ColinaCrivăţului cu ochii bogheţi.

---

[7] Федоров А., *О художественном переводе*, Ленинград, 1971, pp.33-34.

[8] О. Гончар, *Твори в 2 т.*, Київ, Дніпро, 1983, т. 1, pp.323-583.

[9] Ibidem

[10] O. Honciar, *Ciclonul*, trad. de M. Lutic, Chişinău, Lit. Art., 1979, 535 p.

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

Над річкою, над бистрою,/Там же журавка купалася.
În cea apă repejoară / se scaldă-oh! – o cucoară.

Astfel de exemple sunt numeroase. În unele situaţii în traducere se identifică particularităţi ale stilului lui M. Lutic. Ca şi în propriile sale poezii, autorul preferă cuvintele cu un mai pronunţat caracter exotic, cu unele nuanţe de solemnitate.

Pe lângă aceasta, trebuie să remarcăm că nu este întru totul îndreptăţită utilizarea unor cuvinte româneşti pentru desemnarea unor realităţi ale culturii naţionale. De exemplu, cuvântul *horă* sună artificial atunci când în textul original se face referire la dansul ucrainean *colomeica* (p. 536 în original, p. 460 în traducere).

Vorbind despre contribuţia lui M. Lutic la popularizarea literaturii ucrainene în Moldova şi Bucovina, se cuvine a remarca şi antologia de nuvelistică ucraineană contemporană îngrijită de domnia sa şi la care au participat cu texte traduse şi alţi condeieri ca: Ion Creţu, Gr. Crigan, I. Stefureac, I. Gavanos, Arc. Suceveanu, Şt. Hostiuc ş.a.

O realizare remarcabilă a acestui traducător este şi romanul lui F. Dostoievski *Fraţii Karamazov*. Apariţia lui a fost un important eveniment în viaţa literară a Moldovei şi României.

După cum se ştie *Fraţii Karamazov* este un roman de o deosebită complexitate, desfăşurat pe o multitudine de planuri, neobişnuit atât din punctul de vedere al conţinutului ideatic, cât şi din perspectiva expresiei. Una dintre particularităţile lumii artistice a romanului lui F. Dostoevski este dinamismul şi incertitudinea, iar în strânsă legătură cu aceasta se află dificultatea interacţiunii fenomenelor din această lume. În lumea lui Dostoievski nu există realităţi autonome. Toate se află într-o relaţie de interdependenţă, influenţându-se reciproc.[11] În descrierea acţiunilor, aspectul exterior al actanţilor aproape că lipseşte, identificăm puţine trăsături, dar şi acestea au un caracter static, lipsit de evoluţie. Se creează impresia că viaţa încearcă să îi trezească pe Karamazovi din somnul lor utopic; desfăşurarea acţiunii aminteşte nu un râu liniştit, ci o albie cu numeroase cotituri de aici şi ritmul specific al frazei lui Dostoievski. M. Lutic a abordat această capodoperă cu înţelegerea specificului său artistic. Cum remarcă Mihai Cimpoi[12], M. Lutic a reuşit să redea particularităţile sintactice, melodicitatea textului, evoluţia pe o axă în formă de spirală, intensitatea frazei lui Dostoievski.

Iată câteva exemple în acest sens:

a. *Я, брат, это самое насекомое./*[13]

b. *Eu, frăţioare, sunt de fapt viermele cu pricina/*[14]

---

[11] G. Carp, *Menţiune pentru cea mai bună traducere*, Zorile Bucovinei, 1984, 26 august.

[12] M. Cimpoi, *Fraţii Karamazov*, Lit. şi Arta, 1985, 8 august.

[13] Ф. Достоевский *Братья Карамазовы*, Москва, Худ. Лит., 1973, p. 135.

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

a. *и это обо мне специально сказано/*
b. *iar poezia aceasta parcă-i scrisă anume pentru mine/*
a. *и мы, – Карамазовы, такие же/*
b. *ba noi, – Karamazovii, suntem toţi la fel/*
a. *и в тебе, ангел, это насекомое живёт/*
b. *şi-n tine îngeraşule, sălăşuieşte un vierme/*
a. *это бури/*
b. *chiar uragane/*
a. *потому что сладострастие – буря/*
b. *însăşi patima e un uragan/*
a. *большие бури/*
b. *adevărate uragane/*

După cum observăm din acest fragment, una din particularităţile manierei de a traduce a lui M. Lutic este respectarea sistematică a unităţii propoziţiei, indiferent de dificultatea şi conexitatea acesteia. Păstrând acest caracter unitar (deşi uneori prin reorganizarea părţilor de propoziţie), traducătorul reuşeşte să redea schema ritmico-sintactică a originalului, dinamismul intern. Respectarea acestui principiu nu contrazice cerinţelor stilistice cerute de limba română literară.

Pentru a reda într-o manieră mai exactă intensitatea acţiunii în proza lui Dostoievski, traducătorul împarte uneori fraza în sintagme ritmice, fiecare dintre ele corespunzând evoluţiei gândurilor şi sentimentelor personajelor. Astfel, în propoziţia *Сам засверкал глазами// губы запрягали*[15] identificăm două unităţi ritmice, în timp ce în traducere – patru: *Ochii îi scânteiau// ca nişte fulgere// faţa i se strâmba// dintr-o dată.*[16] Traducerea s-ar fi putut reduce la două sintagme, însă M. Lutic a simţit nevoia de a accentua neaşteptata dinamică a sufletului eroului.

Traducătorul este foarte atent la entuziasmul ce se desprinde din fraza lui Dostoievski, la încărcătura semantică: *У меня деньги – аксесуар, жар души, обстановка – Pentru mine banii nu sunt decât o „bagatelă", un foc de artificii, obiecte de butaforie.*

Stilul lui Dostoievski se caracterizează prin non-finalizarea care stimulează imaginaţia cititorului. Scriitorul sugerează, face aluzii, se exprimă inexact şi cu un deosebit rafinament face în aşa fel, încât gândurile sale nu sunt receptate de la o primă lectură.

În majoritatea situaţiilor traducătorul surprinde conţinutul ascuns al unor cuvinte sau propoziţii, conflictul hotărârilor, despărţirea sau, dimpotrivă

---

[14] F. Dostoevski. *Fraţii Karamazov*, trad. de M. Lutic, Chişinău, Lit. Art., 1983, p. 122.
[15] Ф. Достоевский, op. cit., p. 331.
[16] F. Dostoevski, op. cit., p. 351.

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

apropierea şi coexistenţa extremelor în psihicul eroilor sunt transmise în mod concret şi amplu.

M. Lutic re-creează nu numai conţinutul, ci şi structura internă a enunţului, păstrând toate „zigzagurile" imaginii eroului. Dar şi aici apar o serie de minusuri: la Dostoevski – *оставьте вдруг*[17], în traducere – *de-ar fi să rămână*[18] lipseşte astfel nuanţa semantică ce sugerează caracterul brusc (caracteristic tocmai stilului acestui scriitor). Ar fi suficient să adăugăm determinantul circumstanţial *deodată* (*de-ar fi să rămână deodată*). Mai departe, la Dostoevski: *почту за удовольствие* (*пристроить бездомного*) la M. Lutic: *Ar socoti aceasta pentru sine o „favoare"*. Cuvântul *удовольствие* nu are semnificaţia „favoare", ci „satisfacţie", „plăcere" (*favoare – предпочтение*)[19]. Însă în acest caz, traducătorul a sesizat în mod corect subtextul ironic al enunţului.

Măiestria poetului-traducător se manifestă şi în re-crearea în limba română a miniaturilor versificate care au un rol foarte important în descoperirea caracterelor romanului. Exemplificăm prin câteva sintagme: *Непобедимой силой/ Привержен я к милой,/ Господи помилуй/ Её и меня!/ Её и меня!/ Её и меня*![20] – *De ceea ce mi-e dragă/ Aprig dor mă leagă,/ Te-ndură, stăpâne, de ea şi de mine*![21]

Aici, ca şi în toate traducerile lui M. Lutic, identificăm nu doar o simplă substituire a formelor lingvistice, ci crearea unor vii paralele imagistice.

O deosebită atenţie se cuvine a fi acordată şi traducerilor lui M. Lutic din poezia clasică rusă (secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea). Diversele orizonturi poetice pe care poetul le conduce cu propriile sale forţe, sunt create în mod realist, pe baza unui profund document faţă de lumea poetică. În primul rând, el receptează poeziile fiecărui poet în complexitatea lor, fără a pierde mijloacele expresivităţii, apoape întotdeauna adaptându-le lumii interioare a operei care este tradusă. M. Lutic reuşeşte să prezinte cititorului român individualitatea poetică a originalului în cele mai strălucite manifestări specifice. Traducătorul nu are ca punct de plecare detalii particulare, ci încearcă să pătrundă în sistemul imaginilor artistice ale originalului. În cele mai bune traduceri, particularităţile originalului nu sunt înlăturate de asocierile cu elemente ale culturii româneşti.

Un exemplu concludent în acest sens este poezia *Pumnalul* a lui V. Briusov. În primul rând se cuvine a menţiona că, la fel ca şi în alte situaţii, în procesul de traducere (a poeziei sau a textului în proză) M. Lutic doreşte în primul rând să descopere cheia muzicală care să deschidă calea spre opera

---

17 Ф. Достоевский, op. cit., pp. 43-50.
18 F. Dostoevski, op. cit., p. 23.
19 Ф. Достоевский, op. cit., p. 95.
20 Ф. Достоевский, op. cit., p. 248.
21 F. Dostoevski, op. cit., p. 250.

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

literară, relaţiile ritmice dintre unităţi, alternarea specifică a vocalelor şi consoanelor.

Foarte reuşită este şi traducerea pe care M. Lutic a făcut-o versurilor unor poeţi precum I. Nichitin, A. Pleşceev, precum şi ale altor poeţi a căror creaţie era în mod organic legată de viaţa cotidiană, de natură. Condiţia esenţială a succesului a fost experienţa poetică a traducătorului, ale cărui poezii sunt în marea lor majoritate schiţe peisagistice. Analiza traducerilor lui M. Lutic ne determină să afirmăm că el încearcă să transmită nu numai ideile, coloritul naţional, ci şi melodicitatea, rima, pauzele necesare ale originalului.

Vorbind despre activitatea de traducător a oamenilor de litere bucovineni, se cuvine a remarca reuşitele artistice ale lui I. Kuşnirâk, M. Bogaiciuk, Gr. Crigan ş.a. I. Kuşnirâk şi M. Bogaiciuk sunt cunoscuţi ca traducători cu experienţă din limba română în limba ucraineană. Dar, stăpânind la fel de bine ambele limbi, ei au tradus cu succes şi din ucraineană în română. În mod deosebit ei au reuşit să transmită în totalitate cititorului român particularităţile artistice ale nuvelelor remarcabilului scriitor ucrainean Vasâl Stefanâk.

Traducerile lui I. Kuşnirâk şi M. Bogaiciuk sunt destul de interesante din perspectiva analizei contrastive (prin comparaţie cu traducerile poeţilor români din Moldova şi din nordul Bucovinei, mai ales V. Leviţchi). La V. Levitchi se observă în mod constant tendinţa de a adapta construcţiile comunicative ucrainene la stilistica limbii române.

Traducerile lui I. Kuşnirâk şi M. Bogaiciuk păstrează într-o măsură mai mare specificul nuvelelor lui Vasâl Stefanâk.

Proverbele şi zicătorile sunt înlocuite cu alternativele româneşti numai atunci când ele au aceleaşi nuanţe stilistice.

După cum se ştie, pentru valorizarea traducerilor, există două norme: norma re-creării şi norma artistismului. Apropierea de original nu serveşte întotdeauna drept exemplu de traducere calitativă – uneori o astfel de traducere face doar o trimitere la o anumită metodă. Despre calitatea traducerii ne vorbeşte nu metoda, care într-o mare măsură se subordonează materialului şi etapei de dezvoltare a literaturii, ci modalitatea, adică utilizarea acestei metode de către traducător.

Într-o întreagă serie de traduceri (Ion Creţu, Zinovia Peniuc ş.a) conţinutul originalului este redat cu maximă exactitate, însă în ele lipsesc relaţiile asociative între enunţuri, nu există o evoluţie a ideilor, nu există inspiraţia caracteristică traducerilor lui M. Lutic, V. Levitchi, I. Gheorghiţă, parţial Gr. Crigan, I. T. Zegrea ş. a.

Probabil pentru a fi un bun traducător nu este suficient să fii un bun stilistician şi să stăpâneşti tehnica scriiturii. Traducerea reprezintă un proces artistic de o mare complexitate, imposibil fără o viziune artistică asupra lumii.

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)

Traducerea este arta care are nevoie de un simţ general al măsurii, mai ales în timpul redării într-o altă limbă a coloritului naţional al originalului.

În opinia noastră, de o înaltă valoare sunt traducerile din limba ucraineană ale lui V. Leviţchi (poezia lui Iu. Fedkovyci, proza lui M. Ceremşâna, M. Stelmah, O. Kobâleanska ş. a.). M. Lutic cu un succes asemănător traduce din limba ucraineană: versurile lui G. Skovoroda, I. Franko, P. Tâcina, M. Râlski, romanul lui Honciar *Ciclonul*.

Stilul ambilor traducători se caracterizează prin analitism şi perspectivă realistică. Influenţa manierei personale asupra traducerilor este neînsemnată şi se manifestă nu în plan conceptual, ci în plan lexical.

Prin contribuţia lor artistică, scriitorii români din regiunea Cernăuţi, împreună cu cei ucraineni şi cu oamenii de artă aparţinând altor etnii, contribuie la formarea conştiinţei sociale a cititorilor şi a viziunii asupra lumii.

Bibliografie:

Carp G. (1984): *Menţiune pentru cea mai bună traducere*, în „Zorile Bucovinei", 26 augus.

Ceremşina M. (1974): *Răbojuri*, trad. de V. Leviţchi, Chişinău, Cartea Moldovenească.

Cimpoi, Mihai (1985): *Fraţii Karamazov*, în „Literatura şi arta", 8 august 1985.

Cupcea-Josu, Argentina (1973): *Traducerea – eveniment artistic*, în „Nistru", nr. 9, pp. 124-136.

Dostoevski, Fiodor (1983): *Fraţii Karamazov*, trad. de M. Lutic, Chişinău, Literatura artistic.

Honciar O. (1979): *Ciclonul*, trad. de M. Lutic, Chişinău, Literatura artistică, 535 p.

Stelmah M. (1972): *Trec în stoluri lebede*, trad. de V. Leviţchi, Chişinău, Cartea Moldovenească.

Гончар О. (1983): *Твори в 2 т.*, Київ, Дніпро, т. 1, pp.323-583.

Достоевский, Фёдор (1973): *Братья Карамазовы*, Москва, Художественная Литература.

Стельмах М. (1975): *Гуси – лебеді летять. Щедрий вечір*, Київ, Веселка.

Федоров А. (1971): *О художественном переводе*, Ленинград.

Черемшина М. (1968): *Карби*, Київ, Дніпро.

BDD-A30061 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:21 UTC)